

De Commissie van Rapporteurs heeft gemeend met de mededeeling van dit Antwoord aan de Vergadering haar Eindverslag te kunnen sluiten.

Vastgesteld 13 Februari 1891.

VAN NISPEN TOT PANNERDEN.

VLIELANDER HEIN.

PRINS.

MULLER.

MELVIL VAN LYNDEN.

VOORLOOPIG VERSLAG DER COMMISSIE VAN RAP-
PORTEURS over het ontwerp van wet tot vaststelling
der begrooting van uitgaven ten behoeve van de vol-
tooiing van het vestingstelsel.

Het werd door verscheidene leden goedgekeurd en in den Minister geprezen, dat hij verklaard had de voltooiing der stelling van Amsterdam met kracht te zullen bevorderen, en dat hij, indien in den loop van het jaar mocht blijken, dat er meer dan de thans op de begrooting gebrachte sommen aan kon worden verwerkt, niet zoude schromen daarvoor bij suppletoire begrooting gelden aan te vragen. De spoedige voltooiing van die stelling achtte men van zeer dringend belang. Enkele leden zouden zelfs gaarne zien, dat, indien het mogelijk ware die stelling in één jaar te voltooien, daartoe zoude worden overgegaan, en de gelden door middel van eene leening zouden worden gevonden.

Door anderen werd er echter op gewezen, hoe door deskundigen, en daaronder uitstekende, beweerd werd, dat de stelling meer afdoende in verdedigbaren staat zoude worden gebracht, indien ook de Haarlemmermeer en de waterweg naar zee binnen den kring der aan te leggen versterkingswerken werden getrokken. Men was er daarom op gesteld het gevoelen der Regeering ten deze te vernemen en ook haar oordeel te hooren of het mogelijk zal zijn behoorlijk te voorzien in voeding, drinkwater en verlichting.

Door eenige leden werd instemming betuigd met de denkbeelden omtrent de voorziening in water door den heer ROOSEBOOM in diens Nota bij het Voorloopig Verslag dezer begrooting ontwikkeld, maar daarbij toch door hen de wensch gevoegd, dat de Regeering in deze aangelegenheid niet op particuliere krachten zoude gaan steunen.

Het verlangen werd uitgesproken van de Regeering de uitkomsten te leeren kennen der proefnemingen met brisante springmiddelen op betonwerken.

Vastgesteld den 5den Februari 1891.

VAN NISPEN TOT PANNERDEN.

VLIELANDER HEIN.

PRINS.

MULLER.

MELVIL VAN LYNDEN.

EINDVERSLAG DER COMMISSIE VAN RAP-
PORTEURS over het ontwerp van wet tot vaststelling der begroo-
ting van uitgaven ten behoeve van de voltooiing van
het vestingstelsel voor den dienst 1891.

Nadat het Voorloopig Verslag der Commissie aan de Regeering was medegedeeld, is van haar ontvangen de navolgende

MEMORIE VAN ANTWOORD.

Naar aanleiding van het gestelde in bovengenoemd Voorloopig Verslag, heeft de ondergeteekende de eer het volgende onder de aandacht van de Eerste Kamer te brengen.

Met betrekking tot het afwerken van de *Stelling van Amsterdam*, zegt de ondergeteekende gaarne toe — gelijk reeds door hem in de zitting van de Tweede Kamer op 20 December 1890 werd gedaan — dat zoodra nopens de wijze van inrichting der fortten voldoende gegevens voorhanden zullen zijn, door hem ten spoedigste zal worden overwogen op welke wijze de Stelling het doeltreffendst zal zijn te voltooien. Intusschen zal die beslissing niet genomen kunnen worden dan na afloop van de proeven omtrent bomvrije samenstellingen, hetgeen niet belet dat inmiddels met kracht zal worden voortgegaan met al die werken, welke onafhankelijk zijn van de inrichting der fortten.

De Regeering kan niet toegeven dat de *Stelling van Amsterdam* meer afdoende in verdedigbaren staat zou worden gebracht door ook den Haarlemmermeerpolder en den Waterweg naar zee binnen den kring harer vestingwerken te trekken. Aan zoodanige inrichting der Stelling mogen voordeelen verbonden zijn, daartegenover staan zulke ernstige nadeelen, dat de Regeering het — in overeenstemming met de nog onlangs gevraagde meening van den chef van den generalen staf en den inspecteur der genie — onverantwoordelijk zou achten, indien niet werd voortgegaan met het sluiten van den kring der verdedigingswerken op het noordwestelijk front, volgens de richting daarvoor in 1889 vastgesteld.

Zij teekent hierbij nog aan, dat ook bij eene eventuele doortrekking van de Stelling tot aan zee, naar haar gevoelen, evenals naar dat van de hiervoren vermelde autoriteiten, de thans ontworpen kring van verdedigingswerken op het westelijk en noordwestelijk front niet zou kunnen worden gemist.

Met betrekking tot het voorzien in voeding, drinkwater en verlichting, neemt de ondergeteekende de vrijheid te verwijzen naar hetgeen, omtrent de approviandeering, door hem werd medegedeeld aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal in de Memorie van Beantwoording, ter zake van deze begrooting, aan dat Staatslichaam ingediend.

Blijkens het oordeel van de bij het vraagstuk der voorziening in drinkwater van de *Stelling van Amsterdam* in de eerste plaats betrokken autoriteiten, kan ook het stelsel door den heer ROOSEBOOM ontwikkeld, ter oplossing van dat vraagstuk niet anders beschouwd worden dan als een hulpmiddel dat niet vrij van bedenking is met het oog op de praktijk en derhalve niet geschikt voor ruime toepassing.

Buitendien mag de ondergeteekende, naar aanleiding van de opmerking welke aan de vermelding van dat stelsel in het Voorloopig Verslag werd vastgeknoopt, niet nalaten daarbij tevens aan te tekenen, dat uit den aard der zaak, voor de uitvoering van géén stelsel zoozeer de medewerking van alle particuliere krachten zou worden vereischt dan juist voor dit.

Aan het uitgesproken verlangen om de uitkomsten te leeren kennen der proefneming met brisante springmiddelen op betonwerken, kan de ondergeteekende tot zijn leedwezen niet voldoen, uithoofde deze proefnemingen eerst in het komende voorjaar zullen kunnen genomen worden. De daartoe in den vorigen zomer tot stand gebrachte betonwerken moeten toch den noodigen graad van versteening verkrijgen, willen de proeven vertrouwbare gegevens kunnen opleveren.

's Gravenhage, 13 Februari 1891.

De Minister van Oorlog,

J. W. BERGANSIUS.

De Commissie van Rapporteurs heeft gemeend met de